

Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin geliştirilen öğretim tasarımının uygulanmasına yönelik öğrenci görüşleri

Student opinions on the implementation of an instructional design developed for harmonization studies in Turkish music

Göktuğ Ege Sağlam¹, Ülkü Özgür²

¹ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Çalgı Yapımı ve Onarımı Bölümü, Zonguldak, Türkiye.

² Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Emekli, Ankara, Türkiye.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Türk müziği ezgilerinin çokseslendirilmesine yönelik hazırlanan sistematik bir öğretim tasarımının uygulama boyutundaki etkilerini, öğrenci görüşleri doğrultusunda belirlemektir. Çalışmanın; gerçekleştirilen uygulama ekseninde öğrenci fikirlerini ortaya çıkararak Türk müziği çokseslendirme çalışmalarında öğrenci bakış açılarına ilişkin güncel bir veri sunması, Türk müziğinde çokseslendirme ile ilgili çeşitli öğretim programlarında yer alan derslerin geliştirilmesi ve yapılandırılmasına katkı sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Nitel bir çalışma olan bu araştırmada betimsel desen uygulanmış, ele alınan konuya ilişkin durum tespiti yapılmış, veriler, çalışma grubunu oluşturan öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak toplanmış ve bu veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda; öğrencilerin tamamının ezgiye akor bulma konusunda, büyük bir çoğunluğunun ise akor bağlantılarını yapabilme ve çokseslilik anlayışı geliştirebilme konusunda ilerleme kaydettiği, gerçekleştirilen uygulama ile Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına yönelik öğrenci fikirlerine olumlu bir etki oluşturulduğu, kolektif yaratıcılık ve eleştirel düşünmeye katkı sağlandığı, bu çalışmaların öğretim programları içerisinde zorunlu veya seçmeli olarak yer alması gerektiği, gerçekleştirilen uygulama içerisinde ele alınan konuların öğrenciler tarafından ilgi çekici bulunduğu, bir ezginin dikey kapsamda çokseslendirilebilmesine ilişkin farklı ve faydalı bilgiler öğrenildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, Türk müziği çokseslendirme çalışmalarının ele alındığı derslere yönelik sistematik öğretim programları oluşturulması, deney boyutunda ele alınan öğretim ve içeriklerin ilgili dersler ve çalışmalar içerisinde uygulanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Türk müziği, çokseslendirme, müzik öğretimi, öğretim tasarımı, öğrenci görüşleri

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the effects of a systematic teaching design for the polyphonic arrangement of Turkish music melodies, focusing on its application and based on student opinions. It is considered important that the study presents current data on student perspectives in polyphonic arrangements in Turkish music by revealing student ideas based on the implementation, and that it contributes to the development and structuring of courses included in various teaching programs related to polyphonic arrangements in Turkish music. This qualitative study employed a descriptive design, assessed the current situation regarding the subject matter, collected data through semi-structured interview forms administered to the students in the study group, and analysed this data through content analysis. Based on the findings, all students made progress in finding chords for melodies, and the vast majority made progress in connecting

Göktuğ Ege Sağlam – goktugegesaglam@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 01.03.2026 – Kabul tarihi/Accepted: 09.04.2026 – Yayın tarihi/Published: 04.05.2026

Bu makale, Göktuğ Ege Sağlam'ın Ülkü Özgür danışmanlığında yürüttüğü "Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin öğretim tasarımı ve uygulamadaki görünümü" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Telif hakkı © 2026 Yazar(lar). Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren Creative Commons Attribution License (CC BY) altında dağıtılmıştır.

Copyright © 2026 The Author(s). This is an open access article distributed under the Creative Commons Attribution License (CC BY), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

chords and developing an understanding of polyphony. The application had a positive impact on students' ideas about polyphony studies in Turkish music and contributed to collective creativity and critical thinking. It was determined that these studies should be included in teaching programs as either compulsory or elective courses, that the topics covered in the application were found interesting by the students, and that different and useful information was learned regarding the polyphonic arrangement of a melody in a vertical scope. In this context, it is recommended that systematic teaching programs be developed for courses on Turkish music harmonization studies, and that the teaching and content covered in the experimental dimension be applied in relevant courses and studies.

Keywords: Turkish music, harmonization, music teaching, instructional design, student opinions

1. GİRİŞ

Türk müziği, gelenekselden modernleşmeye uzanan süreçte hem tarihsel derinliği hem de kuramsal zenginliği ile geniş bir coğrafyanın kültürel birikimini yansıtan çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Türk müzik kültürü, Altaylılara kadar uzanan tarihsel kökenlerinden 10. yüzyılda İslamiyet'in kabulüyle pentatonik yapıdan makamsal bir düzene evrilen çok katmanlı bir gelişim süreci izlemiştir (Özgür ve Aydoğan, 2015). Makam kavramı için; "Türk musikisinde belirli aralıklarla birbirine uyan mülayim seslerden kurulu bir gam içinde özel bir seyir kuralı olan musiki cümlelerinin meydana getirdiği çeşni" (Karadeniz, 1982, s. 32), bir dizinin işleniş biçimi (İlerici, 1981), belirli bir dizi üzerinde durak ve güçlü perdelerin ilişkisini sergileyerek yapılan ezgisel bir seyir (Emnalar, 1998), ezgisel bir kod sistemi (Bayraktarkatal ve Öztürk, 2012) gibi çeşitli tanımlar yapılmıştır. Özellikle Safiü'd-dîn'in 12 makam ve 6 avazeden oluşan sınıflandırması ile yüzyıllar boyunca müzik nazariyatının temelini oluşturmuş (Kutluğ, 2000), 17. ve 18. yüzyıllara gelindiğinde ise Dimitri Kantemiroğlu ve ardından Abdülbâki Nâsır Dede, makamları basit ve bileşik olarak sınıflandırarak Türk müziği kuramı ve ses sistemine yeni bir derinlik kazandırmışlardır (Kutluğ, 2000; Tura, 2001). Özellikle Kantemiroğlu'nun perdeleri tam ve yarım olarak ayırması ve hassas ses olayına dikkat çekmesi, ilgili literatürdeki önemli yenilikler arasındadır (Tura, 2017). Ancak Türk müziği ses sistemi tartışmaları; yaygın olarak kullanılan 24 perdeli Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi ile 29, 41 ve 53 perdeli alternatif modeller arasında bir uzlaşmaya varılmadan günümüze kadar süregelmiştir. Klasik Türk müziğindeki bu çeşitliliğe karşın, Türk halk müziğinde Safiü'd-dîn sistemine dayanan 17 perdeli yapı genel kabul görmektedir. Geleneksel olarak tek sesli bir yapı sergileyen bu zengin miras, Batı dünyası ile kurulan kültürel ve diplomatik temaslar neticesinde 19. yüzyıldan itibaren modernleşme ve çoksesleşme sürecine girmiştir.

Türklerin çoksesli Batı müziği ile kurduğu ilk temaslar Osmanlı Devleti'nde başlamıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde gönderilen bir orkestra ve III. Selim zamanında ağırlanan opera toplulukları, bu etkileşimin ilk adımlarıdır (İlyasoğlu, 1998). Ancak kurumsal anlamdaki değişim, II. Mahmut döneminde 1826 yılında Muzika-i Hümayun'un kurulması ve 1828 yılında Giuseppe Donizetti'nin göreve getirilmesiyle somutlaşmıştır. Bu dönemde Türk ezgileri, üçlü akorlar ve serbest kontrpuan çalışmaları ile Batılı yöntemler uygulanarak çokseslendirilmeye başlanmıştır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Guatelli Paşa ve Zâtî Bey gibi isimler tarafından piyano için yapılan düzenlemeler, Türk müziğinin makamsal yapısı ile Batı'nın armonik dünyasını birleştirme çabalarının ilk örneklerini oluşturmuştur (Tura, 2019). Bu sürecin sadece teknik bir değişim değil, aynı zamanda saraydan halka yayılan bir kültürel modernleşme hareketinin parçası olduğu söylenebilir.

1923 yılında Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte müzik politikaları, ulusal bir müzik yaratma ideali etrafında yeniden şekillenmiştir. "Her çığırdı açılarak yükseltilmesi ve çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarılması amaçlanan başlıca ulusal kültür öğelerinden biri ulusal müziktir" (Uçan, 2018, s. 612). Ziya Gökalp ve Mahmut Ragıp Gazimihal'in görüşlerinden etkilenen erken Cumhuriyet döneminde, alaturka olarak nitelenen müzik Arap-Acem etkisinden dolayı eleştirilmiş; Anadolu halk ezgilerinin Batı teknikleriyle işlenmesi gerektiği savunulmuştur (Tura, 2019). Bu ideolojik çerçevede, Türk Beşleri olarak anılan Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar, Ahmed Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin ve Necil Kazım Akses, 20. yüzyıl müzik tekniklerini kullanarak çoksesli Türk müziğinin temellerini atmışlardır (İlyasoğlu, 1998). Türk Beşleri, halk türkülerini ve makamsal yapıları senfonik formlar, sonatlar ve operetler içerisinde harmanlayarak özgün bir dil oluşturmaya çalışmışlardır. Örneğin Cemal Reşit Rey'in On Halk Türküsü (Rey, 2011) adlı çalışması, yerel ritim ve ezgilerin çağdaş bir armonik dil ile sunulmasının ilk başarılı örneklerinden biri olarak gösterilebilir.

Cumhuriyet'in ilk kuşağını takip eden besteciler, geleneksel müzik öğelerini daha özgür ve soyut bir biçimde ele almışlardır. Bu noktada, Kemal İlerici'nin Türk müziği için dörtlü aralıklara dayalı özgün bir armoni sistemi önererek kuramsal bir yenilik getirdiği söylenebilir. İlerici, Batı'nın üçlü akor sisteminin Türk müziği doğasına aykırı olduğunu, bu nedenle Hüseyinî makamı üzerine inşa edilen ve dörtlü aralıklara dayanan armoni sisteminin, ulusal karakteri daha iyi yansıttığını düşünmektedir (İlerici, 1981). İlhan Usmanbaş, Ertuğrul Oğuz Fırat ve Cengiz Tanç gibi avangart besteciler ise; 12 ton sistemi ve dizisellik gibi modern yöntemleri

eserlerine taşımışlardır (İlyasoğlu, 1998). Günümüzde ise Mehmet Ali Sanlıkol ve Hakan Ali Toker gibi isimler, cazdan mikrotonal müziğe kadar geniş bir yelpazede Türk müziğinin makamsal zenginliğini küresel bir dille harmanlamaya devam etmektedirler. Sanlıkol'un caz ve geleneksel müziği birleştiren çalışmaları ve Toker'in mikrotonal bağlamdaki denemeleri, bu evrimin ulaştığı noktayı göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Cumhuriyet döneminde kamusal bağlamda müzik eğitimine ilk olarak, 1924 yılında kurulan Musiki Muallim Mektebi ile başlanmıştır (Gazi Üniversitesi, 2021). 1925 yılından itibaren lisans eğitimi içerisinde musiki nazariyatı, armoni ve kompozisyon gibi dersler olmakla birlikte, doğrudan Türk müziğinde çokseslendirme çalışmaları ile ilgili bir dersin, alan dersleri kapsamında 1983-1984, 2006-2007, 2014, 2018 ve 2021 programlarında uygulamaya dahil edildiği bilinmektedir (Dinç, 2021). Bu çerçevede söz konusu birikimin, uygulamalı müzik eğitimi bağlamında Türk müziği çokseslendirme çalışmalarına yönelik öğretim materyali geliştirme ve sistematik tasarım süreçlerine aktarılmasında eksiklikler olduğu gözlenmektedir. Güncel tabloda, Yükseköğretim Kurulu programlarında yer alan Türk müziği çokseslendirme derslerinin içerik bakımından standartlaşmadığı, kurumlar arasında uygulama farklılıkları olduğu tespit edilmiştir. Bu programlar incelendiğinde; ortak bir öğretim programının olmadığı, eğitimde neyin, nasıl ve ne kadar öğretileceği sorunlarının ortaya çıktığı söylenebilir. "Çağdaş anlamda uluslaşmayı ve uygarlaşmayı sağlayan ulusal eğitimin ana boyutlarından biri ulusal müzik eğitimidir. Çağdaş anlamda ulusal müzik eğitimi ulusal olma ile yetinmez, onun yanı sıra evrensel olmayı da gerektirir" (Uçan, 2018, s. 613). Bu noktada, öğretim tasarımı disiplininin sunduğu bütüncül yaklaşımlar (Smith ve Ragan, 2004) çözüm önerisi olarak öne çıkmaktadır. Eğitim süreçlerindeki verimliliği artırmak adına ADDIE (Branch, 2016), Dick ve diğerleri (2005) ve Kemp ve diğerleri (1998) gibi sistematik modellerin kullanımı, öğrenme hedefleri ile değerlendirme yaklaşımları arasında mantıksal bir köprü kurmaktadır. Özellikle yaygın olarak kullanılan ADDIE modeli ile birlikte, çoksesli Türk müziği eğitimindeki en temel sorunlardan biri olan; makamsal seyir ile armonik işleyişi bütünleştirememeye, bu bağlamda ezgiye uygun akor bulamama şeklindeki performans açığının belirlenerek çözümlenmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Yukarıda belirtilen bilgiler ışığında araştırmada odaklanılan problem; Türk müziğinde çokseslendirmeye ilişkin geliştirilen öğretim tasarımının gerçekleştirilen deney sürecine yönelik uygulama grubu öğrencilerinin görüşlerini belirlemektir. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi: "Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin hazırlanan öğretim tasarımının uygulanmasına yönelik öğrenci görüşleri nasıldır?" biçiminde oluşturulmuştur.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile, hazırlanan öğretim tasarımının uygulamadaki görünümünün, öğrenci görüşleri çerçevesinde hangi noktalarda etkili veya etkisiz olduğunu, öğretim sürecine ilişkin hangi fikir ve sorunların öne çıktığını anlamak ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunmak bakımından ilgili literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırmanın amacı, Türk müziği ezgilerinin çokseslendirilmesine yönelik hazırlanan sistematik bir öğretim tasarımının uygulama boyutundaki etkilerini, öğrenci görüşleri doğrultusunda belirlemektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Çalışmanın; gerçekleştirilen uygulama ekseninde öğrenci fikirlerini ortaya çıkararak Türk müziği çokseslendirme çalışmalarında öğrenci bakış açılarına ilişkin güncel bir veri sunması, Türk müziğinde çokseslendirme ile ilgili çeşitli öğretim programlarında yer alan derslerin geliştirilmesi ve yapılandırılmasına katkı sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3. Sınırlılıklar

Bu çalışma; dikey bağlamda yapılan çokseslendirme çalışmaları kapsamında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören ve gönüllük esasıyla uygulamaya katılan lisans 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri ile yapılan 14 haftalık deney süreci ve bu deney sonucunda elde edilen verilerin analiziyle sınırlandırılmıştır. Araştırmada öğrenci sayısı belirlenirken gönüllülük esası, homojen bir dağılım ve birebir etkileşime dayalı bir anlayış ile hareket edilmesi hedeflenmiş, buradan hareketle katılım düzeyinde belirlenen sayı 12 olarak sınırlandırılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel bir boyutta ele alınmış, geliştirilen öğretim tasarımının uygulanmasına yönelik öğrenci görüşlerinin belirlenmesinde betimsel desen kullanılmış, bu çerçevede durum çalışması yapılmıştır. Durum çalışmasında, belirli bir duruma yönelik faktörler bütüncül bir yaklaşım ile araştırılarak ilgili durumu ne şekilde etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendiklerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda lisans düzeyinde öğrenim gören ve görüşme formuna gönüllülük esası ile yanıt veren 12 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubu, amaçlı örneklemeyle ve tipik çalışma grubu anlayışıyla belirlenmiş, bu bağlamda konuyu temsil edici nitelikteki öğrencilere ulaşılması hedeflenmiştir. Tipik durum çalışma grubunda, araştırma kapsamına temsil edici özelliklere sahip olan kişilerin alınması uygun görülmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Araştırmanın aktarılabiliğini desteklemek için tipik durum örnekleme tercih edilmiş, homojen bir dağılım sergilenmesi hedefiyle homojenlik testi uygulanmış, bu test sonuçları ışığında uygulamanın ilk üç haftası konuya ilişkin kuramsal bilgiler üzerinde durulmuş ve çalışmada aranan katılımcı özellikleri benzer bir duruma getirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci

Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem önceden belirlenmiş ve sabit yanıt seçenekleri sunan sorulara hem de görüşmenin akışına göre konuyu ayrıntılı bir biçimde derinleştirmeye olanak sağlayan bir yapıya sahiptir (Büyüköztürk vd., 2018). Hazırlanan görüşme formu, uygulama boyutunun öğrenciler üzerinde oluşturduğu çeşitli etki ve durumları içeren toplam 7 adet sorudan oluşmaktadır. Bu görüşme formunda hem kapalı uçlu hem de açık uçlu sorular yer almakta, böylelikle niceliksel dağılımlar ile nitel ifadeler bir arada değerlendirilebilmektedir. Ayrıca, bu uygulamaya yönelik fikir ve öneri belirtmek isteyenler için açık uçlu bir yazım alanına yer verilmiştir.

2.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Çalışmanın inandırıcılığını artırmak için, hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu içerik ve kapsam geçerliği açısından alan uzmanı üç akademisyen tarafından incelenmiş ve gelen bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan fikir alışverişleri çerçevesinde ve incelemeler sonucunda gereklilikler sağlanmış, tüm sorular uzmanlar tarafından uygun bulunmuştur.

2.5. Verilerin Analizi

Elde edilen nitel veriler, her bir soru çerçevesinde tablo haline getirilmiş, böylelikle sorular ve verilen yanıtlara toplu ve özetleyici bir görünüm kazandırılmıştır. Öğrencilerin yanıtları, bu tablolar altında özü, temel fikri ve anlam bütünlüğü korunarak dolaylı alıntılar yoluyla belirtilmiş, içerik analizi ile çözümlenmiştir. "İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. Metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılıdır" (Büyüköztürk vd., 2022, s. 258). Verilerin analizinde kullanılan içerik analizi yöntemiyle, ham veriler kodlanmış, sorular tematik kategoriler altında sınıflandırılmış ve bu süreç sistematik bir tekrarlanabilirlik ilkesiyle yürütülmüştür. Teyit edilebilirlik ilkesi gereğince, verilerin analiz süreci bir alan uzmanı tarafından denetlenmiştir.

2.6. Etik Kurul Onayı

Çalışma, Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Etik Komisyonu tarafından 17/10/2023 tarihli, E-77082166-604.01.02-779205 sayılı karar ile onaylanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, oluşturulan öğretim tasarımının etki durumuna yönelik, öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Çalışma grubunda yer alan 12 öğrenci, Ö1...Ö12 şeklinde kodlanmış, bulgular içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Tablo 1

Uygulamadan keyif alma durumu

Durum	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12
Evet	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hayır												

Tablo 1 incelendiğinde, yapılan uygulamadan tüm çalışma grubu öğrencilerinin keyif aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2

Uygulamanın gelişim bağlamında katkı sağladığı düşünülen konular

Konu	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12
Ezginin form analizini yapabilme		X	X		X		X	X	X	X	X	X
Makamı analiz edebilme		X		X	X	X	X	X		X		
Ezgiye akor bulabilme	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Akor bağlantılarını yapabilme	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X
Çokseslilik anlayışı geliştirebilme	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X
Hiçbiri												
Diğer			X			X			X			

Tablo 2 incelendiğinde, yapılan uygulama ile; tüm öğrencilerin ezgiye akor bulabilme, 11 öğrencinin akor bağlantılarını yapabilme, 10 öğrencinin çokseslilik anlayışını geliştirebilme, 9 öğrencinin ezginin form analizini yapabilme, 7 öğrencinin ise makam analizi yapabilme yönünden gelişimlerine katkı sağlandığı gözlenmektedir. Ayrıca, 3 öğrenci diğer seçeneğinde kendi fikirlerini ifade etmiştir. Ö3, ezgiye akor bulma konusunda okul bünyesinde öğrendiği armoni bilgileri haricinde, uygulama sürecinde değinilen çeşitli çokseslilik yaklaşımları sayesinde, ezgiye hem akor bulma hem de bulunan akorları çeşitlendirme konularında gelişim sağladığını ifade etmiştir. Ö6, akor bağlantılarına ilişkin çalışmaları severek takip ettiğini, ezgiye akor bulma konusunda gelişim gösterdiğini ve bu durumdan çok keyif aldığını belirtmiştir. Ö9 ise, ikili, üçlü ve dörtlü akorların nasıl oluşturulduğunu ve akor bağlantılarının nasıl gerçekleştiğini öğrendiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, tüm öğrencilerin ezgiye akor bulabilme, 11 öğrencinin bu akorları doğru bir biçimde bağlayabilme ve 10 öğrencinin de çokseslilik anlayışı geliştirebilme konusunda, gerçekleştirilen uygulamanın kendilerine katkı sağladığını ifade etmesi dikkat çekmektedir. Belirtilen görüşler doğrultusunda, bu çalışmanın makamsal bir ezgiye dikey bağlamda çeşitli çokseslilik yaklaşımları ile akor oluşturma hedefiyle, öğrencilerin büyük bir çoğunluğuna fayda sağlandığı söylenebilir.

Tablo 3

Uygulamanın Türk müziğine ilişkin bakış açısına getirdiği farklılık durumu

Durum	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12
Evet		X	X	X	X	X	X		X	X		X
Hayır	X							X			X	

Tablo 3 incelendiğinde, gerçekleştirilen uygulamanın Türk müziğine yönelik öğrencilerin bakış açılarına getirdiği farklılık durumuna ilişkin 9 öğrencinin evet, 3 öğrencinin ise hayır dediği gözlenmektedir. Ö2, Türk müziğini sevdiğini ve sanatsal açılarından da değerli bulduğunu, gerçekleştirilen uygulama ile birlikte Türk müziğinin hem ulusal hem de uluslararası müzik eğitiminde nasıl daha işlevsel ve kullanılabilir olabileceğini

öğrendiğini belirtmiştir. Ö3, Türk müziği ezgilerine Batı müziği armonisi uygulanarak çokseslendirme yapıldığını daha önce bilmediğini, bu konuya ilişkin yapılan uygulamanın kendisini önemli bir ölçüde etkilediğini ifade etmiştir. Ö4, Türk müziği ezgilerine yönelik farklı armonik yaklaşımlar ile eşlik oluşturabileceğini fark ettiğini belirtmiştir. Ö5, gerçekleştirilen uygulamaya kadar olan zaman içinde aldığı eğitimin ağırlıklı olarak Batı müziği üzerine olduğunu, Türk müziği üzerine aldığı eğitimin ise hep tek sesli olduğunu, bu bağlamda Türk müziğinde çokseslendirme çalışmaları gerçekleştirmenin kendisi adına yeni bir gelişme olduğunu ifade etmiştir. Ö6, Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarında kullanılan akor yapılarının ilk seslendirildiği zamanlarda kendisinde tuhaf bir etki bıraktığını, sonrasında uygulama içerisinde ele alınan farklı çokseslendirme yaklaşımlarının kulağında güzel etkiler bırakmaya başladığını ve bu durumun kendisi için önem teşkil ettiğini belirtmiştir. Ö7, Türk müziği ekseninde bestelenen ezgilere artık akor oluşturabildiğini ifade etmiştir. Ö9, Türk müziği ezgilerinin piyano ile eşiklendirilerek, çoksesli hale getirilebileceğini fark ettiğini belirtmiştir. Ö10, Türk müziği ezgilerinin de çoksesli hale getirilerek, uluslararası sanat müziği içerisinde evrensel bir nitelik taşıyabileceğini fark ettiğini ifade etmiştir. Ö12 ise, gerçekleştirilen uygulama sayesinde Türk müziği hakkındaki bilgilerini oldukça artırdığını, bu bağlamda kendisinin olumlu bir gelişme sağladığını belirtmiştir. Bu görüşlere göre, uygulama öncesinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Türk müziğinde çokseslilik konusunda çok az bilgi sahibi olduğu, gerçekleştirilen uygulama ile bu konuda çeşitli fikirlerin geliştiği ve bakış açılarının genişlediği düşüncesinin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4

Uygulamanın Türk müziğinin çokseslendirilmesine ilişkin öğrenci fikirlerine etki durumu

Durum	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12
Evet	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hayır												

Tablo 4 incelendiğinde, gerçekleştirilen uygulamanın Türk müziğinin çokseslendirilmesine ilişkin tüm öğrencilerin fikirlerine olumlu etkisi olduğu gözlenmektedir. Ö1, ezgiler üzerinde makamın etkisini daha çok gösteren çokseslendirme seçeneklerini öğrendiğini ifade etmiştir. Ö2, Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarında genelde dörtlü armoni sisteminin ele alındığını ve diğer çokseslendirme yaklaşımlarının kullanışsız olduğunu düşündüğünü, bu uygulama sayesinde ikili, üçlü ve eklenmiş sesle bölünen akorların hem varlığı ve kullanımı hem de Türk müziği içerisindeki işlevselliğini anladığını belirtmiştir. Ö3, uygulama gerçekleştirilmeden önce Türk müziği çokseslendirme çalışmalarında yalnızca üçlü armoni sistemini kullanırken, uygulama sonrası öğrendiği bilgiler sayesinde çeşitli akorlar oluşturabildiği ve akor bağlantılarını doğru yapabilir hale geldiğini ifade etmiştir. Ö4, Türk müziğinin çoksesli hale de getirilebileceğini ve bu durumla uluslararası sanat müziği içerisinde bulunabileceğini düşündüğünü belirtmiştir. Ö5, gerçekleştirilen uygulama neticesinde Türk müziğine olan ilgisinin artış gösterdiğini, bir ezgiye eşlik oluşturma konusunda artık keyif aldığını ifade etmiştir. Ö6, Türk müziğindeki diziler ve kullanılan akorların öğrenilmesine ilişkin, gerçekleştirilen uygulamanın kendisine yarar sağladığını belirtmiştir. Ö7, Türk müziğinde çokseslilik konusunda daha bilgili ve donanımlı bir hale geldiğini ifade etmiştir. Ö8, uygulama öncesinde Türk müziğinde çokseslendirme konusunda hiçbir fikri olmadığını, bu çalışma sayesinde Türk müziği kapsamında yazılmış ezgilere akor bulmayı öğrendiğini belirtmiştir. Ö9 ve Ö10 sadece evet seçeneğini işaretlediğinden dolayı, bu duruma ilişkin herhangi bir düşünce belirtmemiştir. Ö11, uygulama öncesinde Türk müziği çokseslendirme konusunu gereksiz bulduğunu, fakat gerçekleştirilen çalışmalar içerisinde öğrendiği akorlar ve bağlantılarıyla çeşitli ve güzel duyumlar oluştuğunu ifade etmiştir. Ö12 ise, gerçekleştirilen çalışmalar öncesinde Türk müziğinde çokseslendirme hakkında bilgi sahibi olmadığını, uygulama sonrasında artık çokseslendirmeye ilişkin yararlı bilgiler öğrendiğini, bu bilgilerin armoni hakkında bildiklerine de katkı sağladığını belirtmiştir. İfade edilen görüşlere göre, öğrencilerin bu uygulamaya Türk müziğinde çokseslendirme ile ilgili çeşitli fikirlerle başladığı, uygulama sonucunda farklı çokseslilik yaklaşımlarının kullanabileceğini fark ettikleri, bu çeşitliliğin kendilerine yeni bakış açıları oluşturduğu ve keyif verdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 5

Uygulamadaki ezgiye akor bulma aşamalarının birlikte fikir üretmeye ve düşünmeye etki durumu

Durum	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12
Evet	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hayır												

Tablo 5 incelendiğinde, gerçekleştirilen uygulama içerisindeki ezgiye akor bulma aşamalarının, tüm öğrencilere göre birlikte fikir üretme ve düşünme bakımından etkili olduğu gözlenmektedir. Ö1, bu aşamaların birlikte düşünmeyi sağlamakla beraber çok daha yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasına katkı sağladığını belirtmiştir. Ö2, bir ezgideki akor belirleme aşamalarının hem göreceli hem de birçok ihtimali ele almayı gerektiren bir durum olduğunu, birlikte düşünmeyi sağlamakla tüm ihtimalleri değerlendirmeyi, bununla birlikte duyuş ve anlam bakımından en güzelini bulmaya dair verimliliği arttıran bir durum olduğunu ifade etmiştir. Ö3, gerçekleştirilen çalışmalar içerisindeki ezgiye akor bulma aşamasında beyin fırtınası yapılmasının, çeşitli fikirler üretmeye ve bu bağlamda akorları düşünmeye olumlu bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Ö4, ezgiye akor bulma aşamalarında ilgili öğretim elemanı ve diğer öğrencilerin ortaya koyduğu düşüncelerin, kendi fikirlerini üretmeye katkı sağladığını ve farklı perspektifler kazandırdığını ifade etmiştir. Ö5, uygulama içerisinde aynı ezgiye farklı fikirler belirtip çeşitli seçeneklerle akorlar bulmaya çalışırken, öğrenciler arasında farklı fikirlere saygı duyma yönlerinin de geliştiğini belirtmiştir. Ö6, ezgiye ilişkin derece ve akorları birlikte düşünmenin, akorların nasıl ve hangi kısımlarda kullanılacağına ilişkin birlikte düşünme ortamında tartışma yoluyla üzerinde durulmasının yararlı olduğunu ifade etmiştir. Ö7, ezginin armonilenme sürecine ilişkin olarak çeşitli şekillerde akorlar oluşturulabileceğini fark ettiğini, uygulama içerisinde çeşitli fikirlere yer verilmesinin ve yapılan ortak çalışmaların kendisinin gelişmesine oldukça katkı sağladığını belirtmiştir. Ö8, ezgiye akor oluşturma aşamalarında fikir alışverişi yapılmasında, aynı ölçü için yazılabilecek çeşitli akorları öğrenmenin, sınırlı bir bakış açısından sıyrılarak farklı seçenekleri de anlamasını sağladığını ifade etmiştir. Ö9, ezgiye akorlar oluştururken çeşitli yaklaşımlar çerçevesinde başka seçeneklerin de ele alınabileceğini fark ettiğini belirtmiştir. Ö10, ezgiye akor bulma aşamasının uygulama esnasında etkileşimli bir şekilde ele alınarak gerçekleştirilmesinin kendisi için faydalı olduğunu ifade etmiştir. Ö11, uygulama içerisinde ezgi için düşünülen akorlar hakkında çeşitli düşüncelerin birleşerek, işitsel bakımdan farklı ve güzel etkiler yarattığını belirtmiştir. Ö12, deney süreci içerisindeki çalışmalarda ezgiye akor oluştururken, belirli yerlerde çeşitli akor yapılarının kullanılmasının ve hangi akorların ezgi ile daha uyumlu olduğunu birlikte fikir üretmekle bulunmasının, bireysel çalışmalarında ezgiye akor bulurken çok etkili ve çok yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bu görüşlere göre, gerçekleştirilen uygulama içerisinde birlikte fikir üretmekle akor oluşturma boyutunun öğrencilerin algısını geliştirdiği ve farklı bakış açıları kazandırdığı, farklı seçenekleri düşünme yetisini geliştirdiği, ayrıca farklı seçenekleri seslendirme sırasında diğer öğrencilerin fikirlerine saygı duymaları gerektiğini fark ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 6

Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarının mesleki müzik eğitimi içerisinde nasıl yer alması gerektiğine ilişkin görüşler

Görüş	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12
Zorunlu		X	X		X	X	X				X	X
Seçmeli	X			X				X	X	X		
Hiçbiri												

Tablo 6 incelendiğinde, mesleki müzik eğitimi içerisinde Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarının nasıl yer alması gerektiği sorusuna 7 öğrencinin zorunlu, 5 öğrencinin ise seçmeli yanıtını verdiği gözlenmektedir. Bu durumdan hareketle, öğrencilerin tamamının Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarının zorunlu ya da seçmeli olarak mesleki müzik eğitimi öğretim programları içerisinde yer alması gerektiği fikrinde olduğu söylenebilir.

Tablo 7

Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin öğrenci fikirlerinin uygulama öncesi ve sonrası arasındaki farklılık durumu

Durum	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12
Evet	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X
Hayır											X	

Tablo 7 incelendiğinde, Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin öğrenci fikirlerinin uygulama öncesi ve sonrası arasındaki farklılık durumu sorusuna 11 öğrencinin evet, 1 öğrencinin ise hayır yanıtını verdiği gözlenmektedir. Ö1, uygulama öncesinde üçlü armoni sistemi haricinde çokseslendirmeye ilişkin bir bilgisi olmadığını, uygulama sonrasında ise artık daha zengin bir bakış açısı ile çokseslendirme yapabildiğini ifade etmiştir. Ö2, uygulama öncesinde çoksesli bir eseri dinlerken veya notaları incelediğinde algılama ve

çözümlemede zorlandığını ve yazılan akorların nasıl ve niçin kullanıldığını bilmediğini, uygulama sonrasında ise incelediği eseri kolaylıkla çözümleyebildiğini, bu durumla birlikte çoksesli eserleri olumlu ya da olumsuz bir şekilde değerlendirme yetisi kazanmış olduğunu belirtmiştir. Ö3, uygulama öncesinde Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin oldukça çeşitli olan akor ve bağlantı durumlarını bilmediğini, yapılan uygulama ile fikrinin fazlasıyla değiştiğini ve önceki fikrinin çok dar bir kapsamda kaldığını düşünmesine neden olduğunu ifade etmiştir. Ö4, uygulama öncesinde Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin sadece üçlü akorların kullanıldığını bildiği, gerçekleştirilen uygulamadan sonra ise dörtlü armonileme ve karma armonilemenin de kullanılabilen çokseslendirme yaklaşımları olduğunu fark ettiğini belirtmiştir. Ö5, uygulama gerçekleştirilmeden önce, Türk müziğinde kullanılan dizilerin farklı bir yapısı olduğundan bu kapsamda yazılmış ezgilere akor oluşturmanın ve eşlik edilmesinin uyum sağlamayacağını, eşlik edilse bile anlayamadığını, uygulamadan sonra ise ezgiye uygun oluşturulacak akorların çeşitli yapılar içerisinde kurulumunu öğrendikten sonra, bu durumun kendisinde şaşkınlık yarattığını ifade etmiştir. Ö6, uygulama gerçekleştirilmeden önce Türk müziğine ilişkin bilgisinin zayıf olduğunu, uygulama sonrasında ise Türk müziği kapsamında yazılan bir ezgiye akor bulma konusunda izlenebilecek yollar bakımından, düşüncelerinin pozitif olarak değiştiğini belirtmiştir. Ö7, uygulama gerçekleştirilmeden önce üçlü armoni sistemi hakkında bilgi sahibi olduğunu, dörtlü armoni sistemi hakkında ise içinde bulunduğu ders dönemi içerisinde bu çalışmaların ele alındığı lisans dersi kapsamında öğrenme aşamasında olduğunu, uygulama sonrasında ise Türk müziğinde çokseslendirme konusunda nasıl bir yol izleyebileceği bakımından daha istekli bir hale geldiğini ve bu konu hakkında bilgi edindiğini ifade etmiştir. Ö8, uygulama gerçekleştirilmeden önce üçlü armoni sistemi dışında kalan akor yapılarını bilmediğini, uygulama sayesinde çeşitli yaklaşımlar içerisindeki farklı akor yapılarını öğrenmiş olduğunu belirtmiştir. Ö9, uygulama gerçekleştirilmeden önce makamları çok karmaşık bir yapı olarak düşündüğünü, uygulama sonrasında ise makamların anlaşılabilir ve kavranabilir bir yapı olduğunu ifade etmiştir. Ö10, sadece evet seçeneğini işaretleyerek soruya ilişkin herhangi bir fikir belirtmemiştir. Ö11, hayır seçeneğini işaretlediği için soruya ilişkin herhangi bir şey ifade etmemiştir. Ö12, uygulama gerçekleştirilmeden önce Türk müziği konusuna ilişkin pek bir bilgisi olmadığını ve uygulamada ele alınan konuları anlayamayacağını düşündüğünü, uygulama sonrasında ise hem armoni çalışmaları hem de Türk müziği çokseslendirme çalışmalarına yönelik yararlı bilgiler edindiğini belirtmiştir. Bu görüşlere göre, gerçekleştirilen uygulama öncesinde öğrencilerin genellikle Türk müziği konusunda ve Türk müziği kapsamında bestelenen bir ezgiyi çokseslendirme konusunda yeterli bilgiye sahibi olmadıkları, armoni konusunda ise; okulda armoni dersini alan öğrenciler, çalışmalarında üçlü armoni sistemiyle ilgili öğrendikleri bilgiler kapsamında bilgi ve birikimleri olduğunu ifade etmiştir. Türk müziği kapsamında oluşturulmuş makam temelli bir ezgiye akor yazma konusunda nasıl bir yol izlenebileceğine ilişkin, uygulama kapsamında ele alınan yaklaşımlar ile öğretilen konuların öğrencilerin ilgisini çektiği, farklı, yararlı bilgiler öğrendikleri ve bakış açılarının değişerek genişlediği anlaşılmaktadır.

Belirtilen bu görüşlere ek olarak Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö11 ve Ö12, uygulamaya ilişkin eklemek istedikleri görüş, düşünce ve önerilerini ifade etmiştir. Ö2, gerçekleştirilen uygulamanın mesleki müzik eğitimi alan tüm öğrenciler için gerekli olduğunu, uygulamanın zengin bir içeriğe sahip olmasından dolayı, bu çalışmaların 1 dönemden ziyade 2 dönem boyunca yapılması gerektiği, bu bağlamda öğrendiklerini pekiştirmeye ve daha farklı açılardan bakabilmeye katkı sağlayabileceğini düşündüğünü belirtmiştir. Ö4, gerçekleştirilen uygulama sayesinde bir ezgiye akor oluştururken çok yönlü düşünebilmeyi ve ezgiye uygun akorları düşünebilmeyi ve yazabilmeyi öğrendiğini, ezgiye uygun dereceleri yazarken daha hızlı fikir üretebildiğini, uygulama boyunca ilgili öğretim elemanının bilgisi ve öğretiminden çok memnun kaldığını ifade etmiştir. Ö5, uygulamanın yeni başladığı zamanlarda konu ve içerikleri anlamakta oldukça zorlandığını, ancak ilgili öğretim elemanının anlaşılır anlatımları ve sabrı sayesinde yaşamı boyunca keyifle faydalanabileceği ve öğrendiği konular üzerine yeni bilgiler ekleyebileceği içerikler öğrendiğini, ayrıca uygulama dönemi içerisinde almaya başladığı Türk müziği çokseslendirme dersini bu uygulama sayesinde daha iyi anladığını ve pekiştirdiğini belirtmiştir. Ö6, gerçekleştirilen uygulamada ele alınan çalışmalar ve öğretim içerisinde geriye kalan her şey için ilgili öğretim elemanına çok teşekkür ettiğini ifade etmiştir. Ö7, gerçekleştirilen uygulamada üçlü armoni ve dörtlü armoni sistemlerine ilişkin temel bilgilerin ele alınması ve pekiştirilmesinin, konuların birbirine eklenerek ilerlenmesi açısından daha verimli bir çalışma yapılmasına olanak sağladığını belirtmiştir. Ö9, gerçekleştirilen uygulama sürecinin kendisi için çok yararlı olduğunu, bu bağlamda ilgili öğretim elemanına kendisine kattığı her şey için teşekkür ettiğini ifade etmiştir. Ö11, uygulama boyunca ilgili öğretim elemanının çok anlaşılır ve eğlenceli bir öğretim gerçekleştirdiğini, çok keyifli, faydalı ve sürdürülmesini istediği bir çalışma olduğunu, öğrencilere karşı gösterilen güler yüz ve anlayış için çok teşekkür ettiğini belirtmiştir. Ö12 ise, uygulamanın çok keyifli ve öğretici bir süreç olduğunu, bir müzik eğitimcisinin bilmesi gereken konulara değinildiğini, lisans eğitimi kapsamında olan derslerde bahsedilmeyen bazı konuları bu çalışmalar içerisinde öğrendiğini ifade etmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, uygulamaya katılan tüm öğrencilerin yapılan çalışmalardan keyif aldıkları, ilgili öğretim elemanının ilgili konuların ele alışı şeklini ve öğretim yöntemlerini anlaşılır ve ilgi çekici buldukları,

ele alınan ezgiye akor oluştururken birçok yönden düşünebilmeyi öğrendikleri, bu bağlamda gerçekleştirilen uygulamadan oldukça memnun kaldıkları ve ilgili öğretim elemanına kendilerine kattıkları her şey için teşekkür ettikleri söylenebilir.

4. TARTIŞMA

Öğrencilerin dikey boyutta çokseslendirme yapabilme yetisine ilişkin olumlu görüşlerinin, Erdener (2019) tarafından belirtilen; tek sesli ve çoksesli kültürler arasındaki geçişe dair vurgulanan zihinsel dönüşüm süreciyle örtüştüğü söylenebilir. Öğrencilerin makamsal ezgiye uygun akor yapılarını belirlerken yaşadıkları beyin fırtınası süreçleri, Erdener'in çoksesliliği kolektif bir duyum ve yaratım süreci olarak tanımlayan yaklaşımını destekler niteliktedir. Bu durum, öğretim tasarımının sadece teknik bir beceri kazandırmakla kalmayıp, öğrencilerin geleneksel müzik bağlamındaki yatay duyumlarını dikey bir perspektifle zenginleştirerek estetik algılarını geliştirdiğini göstermektedir.

Araştırmada öğrencilerin çokseslendirme çalışmalarını Türk müziğinin evrenselleşmesi için bir araç olarak görmeleri ve bu çalışmalara yönelik sergiledikleri olumlu tutum, literatürdeki ulusal müzik inşa etme fikirlerine ilişkin yapılan çalışmalar (Gökalp, 2018; Güdek, 2014; Işıktaş, 2017; Kaplan ve Sakar, 2024; Sarıkaya ve Tunalı, 2014) ile örtüşmektedir. Ahmed Adnan Saygun'a (1945) göre bir sanat eseri, kökü toprakta olan bir ağacın meyvesidir ve hayatını geçmişin derinliklerine salan köklerden alır (aktaran Yöre ve Gökbudak, 2012, s. 274). Öğrenciler tarafından belirtilen görüşlerin ve armonileme çabalarının, Saygun'un geçmişin inkâr edilmeden geleceğe gidilmesi ve öz kaynak olan halk kültüründen yararlanılması prensibiyle paralellik gösterdiği düşünülmektedir.

Öğrenci görüşleri doğrultusunda elde edilen veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan öğretim tasarımının sadece akademik başarıyı ve teknik beceriyi geliştirmediği, aynı zamanda öğrencilerin Türk müziğine ilişkin ilgisi, motivasyonu ve estetik algısına da katkı sağladığını göstermektedir. Bu bağlamda benzer bir çalışma gerçekleştiren Uludağ (2016), Türk müziği çokseslendirme dersi için akor programlama çalışması tasarlamış, öğrencilere uyguladığı görüşme formundan elde ettiği veriler ile araştırma sonuçları, bu çalışmada olduğu gibi tutarlılık göstermiştir. Slavin (1987) tarafından belirtildiği üzere iş birliğine dayalı öğrenme stratejileri, bilişsel çatışmalar ve akran desteği aracılığıyla üst düzey düşünme becerilerini teşvik etmektedir. Buradan hareketle, uygulamada gerçekleştirilen çokseslendirme çalışmaları ile; beyin fırtınası, sorgulama ve sınıf içi tartışmalar yoluyla öğrencilerin eleştirel düşünme ve ortak fikir üretme yetilerine katkı sağlanmıştır. Hidi ve Harackiewicz (2000) motivasyonel boyutta akademik ilgiyi sürdürebilmek için bütünsel ve çok boyutlu yaklaşımların gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu fikir doğrultusunda, uygulama sürecinde kuramsal eksikliklerin giderilerek teorinin pratikle birleştirilmesi, öğrencilerin öğrenme motivasyonunu ve başarılarını artırdığı tespit edilmiştir. Wang ve Liu (2008) ise, öğretim programlarının içsel motivasyonu destekleyecek şekilde yapılandırılmasının önemli olduğuna dikkat çekmektedir. Buradan hareketle, uygulamadaki öğretim sürecinin ve öğrenciler tarafından alınan olumlu dönütlerin motivasyon bakımından gelişime doğrudan katkı sunduğu anlaşılmıştır.

Bu fikirlerle birlikte, literatürde geleneksel Türk müziği eserlerinin çokseslendirilmesinin asli değerleri bozabileceğine yönelik eleştiriler mevcuttur (Türkmen, 2007). Arel'in kendi bestelerinde dahi Arel-Ezgi-Uzdilek sistemiyle çelişen uygulamalara yer vermesi (Özgelen, 2024), geliştirilen öğretim tasarımının sadece matematiksel bir sistem değil, icranın esnekliğini de gözetken melez bir yöntem olması gerektiğini göstermektedir. Bazı öğrencilerin başlangıç aşamasında armonik tınları tuhaf karşılaması, tek sesli geleneksel duyum ile modern yaklaşımlar arasındaki estetik gerilimin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu durum, Çetinkaya (1999) tarafından belirtilen; müzikte sadece teknik değil, ruhun da korunması uyarısıyla birlikte düşünülebilir. Bu bağlamda, tasarlanan öğretim süreci sadece teknik bir beceri kazandırmakla kalmamalı, geleneğin yatay zenginliğini dikey bir perspektifle estetik hale getiren bir denge gözetmelidir. Ayrıca, tek sesli bir müzik kültüründen gelen bireyin dikey bağlamda düşünmeye geçişinin sadece teknik bir eğitim değil, derin bir algısal dönüşüm gerektirdiği ve bu sürecin 14 haftalık bir sürede kalıcı bir estetik değişime yol açmayacağı eleştirel bir soru işareti olarak kalmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk müziği çokseslendirme çalışmalarına ilişkin oluşturulan öğretim tasarımının deney boyutuna yönelik öğrenciler ile yapılan görüşmelerde; öğrencilerin tamamının gerçekleştirilen uygulamadan memnun kaldığı, çokseslendirme konusuna ilişkin bilgi ve becerilerinde önemli gelişmeler olduğu tespit edilmiştir.

Gerçekleştirilen uygulamanın bütün öğrencilere ezgiye uygun akor bulabilme konusunda; birçok öğrenciye akor bağlantıları yapabilme, çokseslilik anlayışı geliştirilebilme, ezginin form ve makam analizini yapabilme konularında katkı sağladığı gözlenmiştir. Öğrencilerin belirttiği fikirler ile, kuramsal bilgilerin somut ve yaratıcı çalışmalara dönüştürülerek çokseslendirmeye ilişkin önemli bir gelişme kaydedildiği tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda; bireysel ve grup etkileşimleri ile öğrenmenin derinleştiği, Türk müziği çokseslendirme çalışmalarına ilginin arttığı, çoksesli Türk müziğinin uluslararası sanat müziği literatüründe saygın bir yer alacağına ilişkin öğrenci inançlarının arttığı gözlenmiştir.

Bulgular, literatürdeki benzer çalışmalarla tutarlılık göstermekle birlikte, çalışmada kullanılan birlikte fikir üretme ve beyin fırtınası aşamalarının öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini ve kolektif yaratıcılıklarını harekete geçirdiği saptanmıştır. Çalışmanın alana sağladığı en temel özgün katkı; Yükseköğretim Kurulu programlarında standartlaşmamış olan Türk müziğinde çokseslendirme eğitimi için, bütüncül ve sistematik bir model çerçevesinde oluşturulmuş öğretim tasarımı kapsamında öğrenim görmüş öğrenci perspektiflerinin belirlenmesi ve irdelenmesidir. Bu yönüyle araştırma, öğrencilerin Türk müziğine yönelik motivasyon ve estetik algılarını da olumlu yönde etkilemiştir.

Görüşlerini belirten öğrenciler, uygulama sürecini genel olarak hem öğretici hem de keyifli olarak tanımlamıştır. Bu öğretim sürecinin, mesleki gelişimlere önemli bir katkı sunduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda, Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin oluşturulan öğretim tasarımının, öğrenciler üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin öğretim programlarının sistematik olarak yapılandırılması,
- Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin öğretim yöntemleri, öğretim içerikleri ve öğretim materyallerinin belirlenmesinde, bu çalışmada ulaşılan bulgulardan da faydalanılması,
- Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarının yoğun içeriği nedeniyle, bu çalışmaların ele alındığı derslerin 1 yıl içerisinde güz ve bahar dönemleri boyunca haftada en az 2 saat işlenmesi,
- Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarında öğrenme ortamındaki derece ve akor belirleme aşamalarında çeşitli fikirlerin ortaya koyulması, karşılıklı etkileşimin artırılması ve duyum çeşitliliğinin sağlanması bakımından beyin fırtınası yapılması,
- Türk müziğinde çokseslendirme çalışmalarına ilişkin geleneksel armoni ve Kemal İlerici'nin (1981) dörtlü armoni sistemine ek olarak, özellikle geç romantik ve çağdaş dönemde kullanılan farklı armonileme teknikleri ve akor yapılarının da ele alınması,
- Makamsal seyir ile armonik işleyiş arasındaki ilişkinin pekişmesi bakımından, kuramsal bilgilerin doğrudan piyano veya diğer çoksesli çalgılar eşliğinde uygulamalı ve yaratıcı çalışmalara dönüştürülmesi,
- Hazırlanan öğretim tasarımının, farklı müzik eğitimi kurumlarından gelen veya başlangıç düzeyi farklı olan daha geniş öğrenci grupları üzerindeki etkilerinin araştırılması önerilmektedir.

Etik kurul onayı

Çalışma, Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Etik Komisyonu tarafından onaylanmıştır (tarih: 17.10.2023, sayı: E-77082166-604.01.02-779205).

Yazarlık katkısı

Çalışmanın tasarımı ve konsepti: GES, ÜÖ; verilerin toplanması: GES; sonuçların analizi ve yorumlanması: GES, ÜÖ; çalışmanın yazımı: GES. Tüm yazarlar sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son halini onaylamıştır.

Finansman kaynağı

Yazarlar, çalışmanın herhangi bir finansman almadığını beyan etmektedir.

Çıkar çatışması

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Ethical approval

The study was approved by Ethics Committee of the Rectorate of Gazi University (date: 10.2023, number: E-77082166-604.01.02-779205).

Author contribution

Study conception and design: GES, ÜÖ; data collection: GES; analysis and interpretation of results: GES, ÜÖ; draft manuscript preparation: GES. All authors reviewed the results and approved the final version of the article.

Source of funding

The authors declare the study received no funding.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKLAR

- Bayraktarkatal, M. E. ve Öztürk, O. M. (2012). Ezgisel kodların belirlediği bir sistem olarak makam kavramı-hüseyini makamının incelenmesi. *Porte Akademik*, 3(4), 24-59.
- Branch. R.M. (2016). *Öğretim tasarımı: ADDIE yaklaşımı* (İ. Varank, Ed. ve Çev.). Eğitim Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2022). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (32. bs.). Pegem.
- Çetinkaya, Y. (1999). *Müzik yazıları*. Kaknüs.
- Dick, W., Carey, L. ve Carey, J. O. (2005). *The systematic design of instruction* (6. bs.). Allyn & Bacon.
- Dinç, H. (2021). *Armoni ve eşlikleme 1 - 2 derslerinde öğretilecek konulara uygun eşlikleme ve şarkı örnekleri* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Emnalar, A. (1998). *Tüm yönleriyle Türk halk müziği ve nazariyatı*. Ege Üniversitesi.
- Erdener, Y. (2019). *Çoksesli ve tek sesli müzik kültürleri. Sanattan Yansımalar*. <https://www.sanattanyansimalar.com/yazarlar/yildiray-erdener/coksesli-ve-tekse-sli-muzik-kulturleri/1976/>
- Gazi Üniversitesi. (2021). *Müzik eğitimi ana bilim dalı tarihçesi*. <https://gef-guzelsanatlar-muzik.gazi.edu.tr/view/page/26429>
- Gökalp, Z. (2018). *Türkçülüğün esasları*. Karbon Kitaplar.
- Güdek, B. (2014). Cumhuriyet dönemi müzik alanında yabancı uzman raporları. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17), 629-659. <https://doi.org/10.14225/Joh392>
- Hidi, S. ve Harackiewicz, J. M. (2000). Motivating the academically unmotivated: A critical issue for the 21st century. *Review of Educational Research*, 70(2), 151-179. <https://doi.org/10.3102/00346543070002151>
- Işıқтаş, B. (2017). Sentez arayışlarıyla geçen tarihsel bir müzikolojik tartışma: Cumhuriyet döneminde milli müzik inşası. *Ahenk Müzikoloji Dergisi*, 2(2), 23-53. <https://doi.org/10.29228/ijia.2.13>
- İlerici, K. (1981). *Bestecilik bakımından Türk müziği ve armonisi*. Millî Eğitim.
- İlyasoğlu, E. (1998). *Çağdaş Türk bestecileri*. Pan.
- Karadeniz, M., E. (1982). *Türk musikisi nazariyatı ve esasları*. Türkiye İş Bankası Kültür.
- Kaplan, Z. ve Sakar, M. H. (2024). Erken cumhuriyet döneminden günümüze okul müzik eğitiminde ulusal kimlik inşası. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2814-2837. <https://doi.org/10.51460/baebd.1465318>
- Kemp, J., Morrison, G. ve Ross, S. (1998). *Designing effective instruction* (2. bs.). Merrill.
- Kutluğ, Y. F. (2000). *Türk musikisinde makamlar-inceleme*. Yapı Kredi.
- Özgelen, O. Z. (2024). *Hüseyin Sadettin Arel'in Türk makam müziğinde çok seslilik düşüncesi: "Beşleme No. 1" eserinin analizi* (Tez No. 850285) [Doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Özgür, Ü. ve Aydoğan, S. (2015). *Gelenekten geleceğe makamsal Türk müziği*. Arkadaş.
- Rey, C. R. (2011). *Piyano için on halk türküsü*. Müzik Eğitimi.
- Sarıkaya, H. S. ve Tunalı, S. (2014). Bela Bartok'un çağdaş Türk müziğine katkılarının incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 299-313. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/321380>
- Slavin, R. E. (1987). Developmental and motivational perspectives on cooperative learning: A reconciliation. *Child Development*, 58(5), 1161-1167. <https://doi.org/10.2307/1130612>
- Smith, P. L. ve Ragan, T. J. (2004). *Instructional design* (3. bs.). Wiley.

- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı.
- Tura, Y. (2001). *Kantemiroğlu-musikiyi harflerle tesbit ve icra ilminin kitabı*. Yapı Kredi.
- Tura, Y. (2017). *Türk mûsikîsinin mes'eleleri*. İz.
- Tura, Y. (2019). *Türk mûsikîsi ve armoni*. İz.
- Türkmen, U. (2007). Türk müziğinde çokseslilik tartışmaları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 177-194.
- Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi, temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Arkadaş.
- Uludağ, A. K. (2016). Türk Müziği Çokseslendirme dersi için tasarlanan bir akor programlama çalışması ve etkinlik düzeyleri. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 2563-2576. <https://doi.org/10.14687/jhs.v13i2.3792>
- Wang, C. K. J. ve Liu, W. C. (2008). Teachers' motivation to teach national education in Singapore: A self-determination theory approach. *Asia Pacific Journal of Education*, 28(4), 395-410. <https://doi.org/10.1080/02188790802469052>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yöre, S. ve Gökbudak, Z. S. (2012). Ahmed Adnan Saygun'un çoksesli müzikte/Türk çoksesli müziği'nde ulusalçılığa ilişkin kodları. *Bilig*, (61), 265-284. <https://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/2476-published.pdf>

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The focal problem of this research is to determine the perspectives of the implementation group students regarding the experimental process of an instructional design developed for harmonization in Turkish music. In this regard, the primary research question is formulated as follows: "What are the student views regarding the implementation of the instructional design prepared for polyphony studies in Turkish music?" It is anticipated that this research will contribute to the relevant literature by evaluating the practical manifestation of the prepared instructional design through student feedback, identifying the effective and ineffective aspects of the design, elucidating the prominent ideas and challenges encountered during the teaching process, and offering potential solutions to these issues. Moving from this point, the primary objective of the study is to determine the effects of a systematic instructional design—intended for the harmonization of Turkish music melodies—within its implementation dimension, based on student perspectives. The study is considered significant as it provides contemporary data on student viewpoints by revealing their ideas within the axis of the conducted implementation, and it is expected to contribute to the development and restructuring of courses related to harmonization in various Turkish music curricula. The scope of this study is limited to a 14-week experimental process and the analysis of the data obtained therein. The implementation was carried out within the framework of vertical harmonization studies with undergraduate students (1st, 2nd, 3rd, and 4th years) who participated voluntarily from the Department of Music Education, Faculty of Education, Gazi University. In determining the number of participants, the research aimed for a framework based on voluntariness, homogeneous distribution, and one-on-one interaction; consequently, the sample size was limited to 12 students.

2. Method

This study was conducted within a qualitative framework, utilizing a descriptive design to determine student opinions regarding the implementation of the developed instructional design; in this context, a case study was employed. The study group consists of 12 undergraduate students from the Department of Music Education, Faculty of Education, Gazi University, who participated voluntarily by responding to the interview form. The study group was determined through purposive sampling based on a typical case sampling approach, aiming to reach students who are representative of the subject matter. To support the transferability of the research, typical case sampling was preferred, and a homogeneity test was conducted to ensure a balanced distribution. In light of the test results, the first three weeks of the implementation focused on theoretical knowledge to align the participants' entry-level characteristics. The data were collected through a semi-structured interview form developed by the researchers. The form consists of a total of seven questions addressing various effects and situations arising from the implementation phase. The instrument includes both closed-ended and open-ended questions, allowing for the simultaneous evaluation of quantitative distributions and qualitative expressions. Furthermore, an open-ended section was provided for participants

who wished to offer additional insights and suggestions. To enhance the credibility of the study, the semi-structured interview form was reviewed by three academic experts for content and construct validity, and necessary adjustments were made based on their feedback. The qualitative data obtained were tabulated for each question, providing a comprehensive and summarized overview of the responses. Student feedback was presented under these tables through indirect quotations—preserving the essence, core ideas, and semantic integrity of the responses—and analyzed using content analysis. Through this method, raw data were coded, and responses were classified under thematic categories following a principle of systematic reproducibility. In accordance with the principle of confirmability, the entire data analysis process was audited by a subject-matter expert.

3. Findings, Discussion and Results

According to the findings obtained, it was observed that prior to the implementation, students generally lacked sufficient knowledge regarding Turkish music and the harmonization of melodies composed within the Turkish music tradition. Regarding harmony, students who had previously taken harmony courses stated that their existing knowledge was limited to the tertiary harmony system. However, it is understood that the approaches and subjects introduced within the scope of this implementation—specifically regarding how to write chords for makam-based melodies—captured the students' interest, provided them with novel and useful information, and significantly broadened their perspectives. In light of these findings, it can be stated that all participating students enjoyed the activities, found the instructor's pedagogical methods and handling of the subjects clear and engaging, and learned to consider multiple dimensions when constructing chords for a given melody. Consequently, the students expressed high satisfaction with the implementation and gratitude for the professional growth they achieved. The data indicates that the instructional design developed by the researcher did not only enhance academic success and technical skills but also contributed to the students' motivation, interest, and aesthetic perception regarding Turkish music. The results demonstrate that the systematic instructional design has a significant impact on students' skills in harmonization makam melodies. The primary reason for this success can be attributed to the instructional process—structured within the ADDIE model—which bridged the performance gap between melodic progression (*seyir*) and harmonic functioning in both theoretical and practical contexts. While the findings are consistent with similar studies in the literature, it was specifically determined that the collaborative idea generation and brainstorming stages utilized in this study stimulated the students' higher-order thinking skills and collective creativity. The primary original contribution of this study to the field lies in the identification and examination of the perspectives of students who have been educated under an instructional design—developed within a holistic and systematic framework—for polyphony education in Turkish music, which remains non-standardized in the Council of Higher Education (CoHE) programs. In this regard, the research also positively influences students' motivation and aesthetic perceptions regarding Turkish music. Based on the results obtained, the following recommendations are proposed:

- Curricula regarding harmonization studies in Turkish music should be systematically structured.
- The findings of this study should be utilized in determining teaching methods, content, and materials for Turkish music polyphony.
- Due to the intensive content of harmonization studies, related courses should be conducted for at least two hours per week throughout both the fall and spring semesters.
- Brainstorming sessions should be incorporated during the stages of determining scale degrees and chords to encourage diverse ideas, increase interaction, and ensure auditory variety.
- In addition to traditional harmony and Kemal İlerici's quartal harmony system, different harmonization techniques and chord structures, particularly those used in the late Romantic and contemporary periods, should be included in the curriculum.
- In order to reinforce the relationship between makam progression and harmonic functioning, theoretical knowledge should be transformed into practical and creative exercises directly accompanied by piano or other polyphonic instruments.
- The effects of the prepared instructional design should be investigated on broader student groups coming from different music education institutions or with varying starting levels.